

การพัฒนาและการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF USING ART ACTIVITY PACKAGES FOR CREATIVE THINKING OF PRATHOM SUKSA 4 STUDENTS

ผู้วิจัย

นางสาวปริยาภรณ์ กรรณิกา¹

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.วชิรา เครือคำอ้าย²

ผศ. ดร.พจกัญญา ภู่วิภาดาวรรณ³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เปรียบเทียบผลคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม รวมถึงสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดปางเดิม จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม และทดสอบสมมุติฐานโดยหาค่าดัชนีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า ได้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 ชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.57/80.44 และหลังการเรียนรู้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น 0.61 หรือคิดเป็นร้อยละ 61 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มากที่สุด 3 อันดับ คือ ความสนุกสนานร่าเริง ความช่างสังเกต การถามคำถามที่แปลกใหม่น่าสนใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกน้อยที่สุด คือ กล้าพูด

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมศิลปะ, ความคิดสร้างสรรค์

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop art activity packages for creative thinking development of Prathom Suksa 4 students, to study their effectiveness by using criteria of effectiveness with a proportion of 75/75, to compare student's scores of creative thinking before and after using art activity packages, and to observe students' creative thinking behavior. The population of this study was 13 students from Prathom Suksa 4 level at Wat Pang Theam School. The tools for data collection were art activity packages for developing creative thinking, a creative thinking test, and a students' creative thinking behavior observation form. The data were analyzed for frequency, percentage, mean, and standard deviation. An effectiveness of the art activity packages could be calculated by using formula E1/E2 and hypothesis testing by using the formula of Effectiveness Index: E.I. The results of this research were the art activity packages, consisting of 5 subpackages, the art activity packages were effective at 77.57/80.44, scores of students' creative thinking after using art activity packages increased by at 0.61 scores or 61 per cent, and the most three creative thinking behaviors that were exhibited by students during performing art activities were enjoyment and liveliness, observantness, and questioning interesting questions. The less creative thinking behavior was self-confidence to talk.

KEYWORD : Art Activity Packages, Creative Thinking

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับสิ่งท้าทายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดความต้องการกำลังคนที่มีศักยภาพสูงเพื่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเน้นในเรื่องการจัดการคิดระดับสูงที่มีใช้เพียงการเรียนรู้ทักษะการคิดเท่านั้น แต่ต้องสามารถใช้พลังปัญญาจัดการความรู้ สร้างสรรค์แก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549 : 12)

ดังนั้น การฝึกทักษะการคิดและกระบวนการคิดจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนเพื่อที่จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (จิราภรณ์ ศิริทวี, 2545 : 35)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญของการคิด ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลที่แสดงความคิดหลายทิศทาง หลายแง่มุม คิดได้กว้างไกล โดยนำประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความคิดใหม่ อันนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่างๆ ที่แปลกใหม่ โดยมีองค์ประกอบ

สำคัญของความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ความคิด คล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ (สुकนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2551: 30 – 34) ทอแรนซ์ (Torrance) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนา ได้ด้วยการสอน ผูกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ ถูกวิธี และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยได้เท่าใดก็ยิ่งจะเป็น ผลดีมากเท่านั้น (Torrance, 1965 อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี, 2545 : 2)

กิจกรรมด้านศิลปะที่ครูสามารถใช้เป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ให้แก่นักเรียน ได้แก่ การวาดภาพ โดยให้นักเรียนมีอิสระในการเขียนภาพตามความพอใจ วาดภาพจากจินตนาการ วาดภาพจาก ประสบการณ์ วาดภาพจากการฟังนิทาน วาดภาพจากสิ่งแวดล้อม วาดภาพจาก เสียงเพลง การวาดภาพต่อเติมจากสิ่งเร้าที่กำหนด หรือวาดภาพต่อเติมจากส่วนที่ไม่ สมบูรณ์ ส่วนกิจกรรมด้านศิลปะที่นอกเหนือ จากการวาดภาพ เช่น การละเลงสีด้วยมือ การฉีกกระดาษ ปะกระดาษ ตัดกระดาษ การพับกระดาษ การปั้นสิ่งของเครื่องใช้ การแกะสลักลวดลาย การประดิษฐ์เศษวัสดุให้เป็นประโยชน์ (สुकนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2551: 36) ชุดกิจกรรมศิลปะจึงเป็นชุดกิจกรรม ที่จัดให้ ผู้เรียนได้ เรียนรู้ และพัฒนาความสามารถด้านต่างๆ ด้วยกิจกรรมศิลปะที่หลากหลาย เป็นกิจกรรมที่บูรณาการระหว่างศิลปะ กับกิจกรรมอื่นๆ (กรกฎ แพทย์หลักฟ้า, 2552 : 7) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการนำกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการงานศิลปะศึกษาต่าง ๆ จำนวน

11 วิธี ได้แก่ การวาดภาพตามจินตนาการ การวาดภาพจากการฟังเพลง การวาดจาก สิ่งเร้าที่กำหนด การระบายสี การปั้นดินน้ำมัน การพิมพ์ภาพ การพับ การตัด การฉีก การ ปะกระดาษ และการประดิษฐ์จากเศษวัสดุ มาปรับใช้เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียน

ผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสามที่ผ่านมาของโรงเรียนวัด ปางเดิม ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัด เชียงใหม่ ด้านคุณภาพผู้เรียนในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิด สร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ และ ผลการประเมิน ด้านครู ในมาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ผลการประเมินสองมาตรฐานนี้อยู่ใน ระดับพอใช้เท่านั้น ส่วนมาตรฐานอื่นอยู่ใน ระดับดี (รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปี ปีการศึกษา 2556, 2556 : 16) ผลการ ประเมินทั้งสองมาตรฐานสอดคล้องกับแนวคิด ของมาร์ตี ญาณะชัย (2549 : 22 – 31) ที่ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ด้านความคิดของสถานศึกษาระดับการศึกษา ชั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ตาม มาตรฐานของชาติ เนื่องจากการจัดการเรียน การสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง และการสอน ที่ให้ความสำคัญกับความจำมากกว่า ระบบการคิด ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมี

ความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าการนำชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75
3. เพื่อเปรียบเทียบผลคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนกับหลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
4. เพื่อสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประชากร** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดปางเดิม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 13 คน โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูล

- 2.1 ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 ชุดกิจกรรม
- 2.2 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์
- 2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 ศึกษาเอกสาร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- 3.2 ดำเนินการสร้างเครื่องมือตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและปรับปรุงแก้ไข
- 3.3 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากร โดยให้นักเรียนทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนดำเนินการทดลอง จากนั้นดำเนินการทดลองตามชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 ชุด มีทั้งหมด 18 กิจกรรม ใช้เวลาวันละ 1 กิจกรรมๆ ละ 1 - 2 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 22 ชั่วโมง พร้อมทั้งมีการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ระหว่างดำเนินกิจกรรม เมื่อดำเนินกิจกรรมครบทั้ง 5 ชุดกิจกรรม ให้นักเรียนทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์อีกครั้ง เมื่อดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่

ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละชุดกิจกรรมของนักเรียน ผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม รวมถึงผลการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้พัฒนาเครื่องมือ

4.1.1 วิเคราะห์ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างลักษณะกิจกรรมกับวัตถุประสงค์ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และผลการประเมินความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

4.1.2 วิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรม และแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s)

4.1.3 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (75/75)

4.2 วิเคราะห์ผลคะแนนความคิดสร้างสรรค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นการทดสอบสมมติฐานโดยการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.)

4.3 วิเคราะห์ความถี่จากผลการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเรียนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แล้วนำเสนอเป็นคำร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ได้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 ชุดกิจกรรมประกอบด้วย 1) วาดเสริม เต็มแต่ง 2) จินตนาการสุดพรรณษา 3) ปาพิศวง 4) โลก 1,000 ปี ในอนาคต และ 5) ผสมกลมกลืน

2. ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.57/80.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้

3. หลังจากนักเรียนเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แล้ว นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น 0.61หรือ คิดเป็นร้อยละ 61

4. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่นักเรียนแสดงออกระหว่างเรียนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มากที่สุด 3 อันดับ คือ ความสนุกสนาน ร่าเริง คิดเป็นร้อยละ 44.87 ความช่างสังเกต คิดเป็นร้อยละ 31.20 การถามคำถามที่แปลกใหม่ น่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 29.91 ตามลำดับ และพฤติกรรมที่แสดงออกน้อยที่สุด คือ การกล้าพูด คิดเป็นร้อยละ 15.38

อภิปรายผล

จากการการพัฒนาและการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ชุดกิจกรรม สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบของความสามารถในการคิดแบบอเนกนัย 4 ด้าน คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ มีลักษณะเป็นกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งแต่ละชุดกิจกรรมจะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ครบทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยนำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะศึกษาต่าง ๆ จำนวน 11 วิธี มาใช้เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การวาดภาพตามจินตนาการ การวาดภาพจากการฟังเพลง การวาดจากสิ่งเร้าที่กำหนด การระบายสี การปั้นดินน้ำมัน การพิมพ์ภาพ การพับ การตัด การฉีก การปะกระดาษ และการประดิษฐ์จากเศษวัสดุ สอดคล้องกับกุลยา ตันตติผลาชีวะ (2551 : 56) ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนความเชื่อมั่นในตนเอง การปรับตัว การคิด และการแก้ปัญหาจะประกอบไปด้วย งานปั้น งานวาด และงานประดิษฐ์ เป็นต้น

สิริลักษณ์ นิตธรรมกุล (2552 : 39) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มิใน

ตัวเด็กและสามารถส่งเสริมให้พัฒนาได้ด้วยการฝึก การปฏิบัติ หรือการส่งเสริมที่ถูกต้อง ได้แก่ การสอนให้นักเรียนจินตนาการ ได้ลงมือปฏิบัติ และการฝึกการคิดสร้างสรรค์อย่างจริงจัง สอดคล้องกับประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2545 : 49) ที่ว่า วิธีการที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์กระทำได้หลายวิธี อาทิเช่น การระดมสมองและการฝึกคิดเป็นรายบุคคล ทฤษฎีพุทปัญญา การคิดแบบหมวกหกใบ และการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวิลเลียมส์ ดังนั้นการนำเทคนิคการสอนต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มาปรับใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมครั้งนี้จึงทำให้ชุดกิจกรรมสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้

2. จากการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการศึกษา พบว่า การเรียนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ส่งผลให้นักเรียนมีผลคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนเพิ่มสูงขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 71) ที่ว่า การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเป็นการนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงให้เป็นชุดกิจกรรมที่มีคุณภาพ ก่อนนำไปใช้สอนจริง โดยถือว่า ชุดกิจกรรมที่จะมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกับกรรองกาจญณ์ อรุณรัตน์ (2536 : 357 - 361 อ้างถึงใน ปวีณ์สุดา ร่มพยอม, 2549 : 42) ที่กล่าวว่า การหา

ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเป็นการประกันว่าชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ชุดกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย 1) วาดเสริม เดิมแต่ง 2) จินตนาการสุดหรรษา 3) ป่าพิศวง 4) โลก 1,000 ปี ในอนาคต และ 5) ผลสมกลมกลืน มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างดี

3. จากการเปรียบเทียบผลคะแนน

จากการวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีผลคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเรียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเป็นไปตามที่อภิญา เคนบุปผา (2546 : 26) กล่าวไว้ว่า ชุดกิจกรรมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนของครู และส่งเสริมการเรียนของนักเรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษา และปฏิบัติกิจกรรมจากชุดกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนมีโอกาสในการฝึกทักษะปฏิบัติในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับชงชัย ต้นทัพไทย (2548 : 15) ที่กล่าวว่า ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการสอนที่มีคุณภาพเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้อ

ของผู้สอนและส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสฝึกปฏิบัติ และแสดงความคิดอย่างสร้างสรรค์ ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตราภา ทองเหลือง (2549 : บทคัดย่อ) ได้สร้างชุดกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลับแลพิทยาคม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก

ถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่นักเรียนแสดงออกระหว่างเรียนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่สนับสนุนถึงประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนได้ ดังแนวคิดของสมศักดิ์ ภูริภาดา วรธนะ (2544 : 41) ที่กล่าวว่า การวัดความคิดสร้างสรรค์ในตัวบุคคลเป็นเรื่องที่กระทำได้ไม่ถายนักเพราะอาจไม่ครอบคลุมพฤติกรรมทุกด้าน จึงควรใช้ทั้งแบบทดสอบประกอบกับการสังเกตพฤติกรรมควบคู่กัน สอดคล้องกับอารี พันธุ์ณี (2546 : 209) ที่กล่าวว่า การสังเกต หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกเชิงสร้างสรรค์ การสังเกตพฤติกรรมจึงเป็นวิธีวัดความคิดสร้างสรรค์วิธีการหนึ่งในหลายๆ วิธี ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่นักเรียนแสดงออกระหว่างเรียนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะ

เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยกำหนดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จำนวน 6 พฤติกรรม ได้แก่ 1) ถกค้ถกค้ที่เปลกใหม่ น้สนใจ 2) ช้ส้งเกต 3) สนุกสนน ร้เรง 4) ม้อรณร้น 5) กล้คค และ 6) กล้พุด (อร้ พ้นธมธ, 2547 : 263) จกการส้งเกตพบว่ พฤติกรรมที่แสดงออก มกที่สดุ 3 ันตบ คอ ความสนุกสนนร้เรง ความช้ส้งเกต การถกค้ถกค้ที่เปลกใหม่ น้สนใจ ตมล้ตบ ส่วพฤติกรรมที่แสดงออกน้อยที่สดุ คอ กล้พุด ซึ่งจกผลการส้งเกตพฤติกรรมของ นกรเรียนนด้นควมกล้พุด ผู้วจยพบว่ นกรเรียนที่มีผลค้แนนควมค้สร้สรค้ สูกว่ นกรเรียนคน่อนจ้ จะเป็นคนทีสนุกสนน ร้เรง ช้ส้งเกต ชอบถกค้ถกค้ที่เปลกใหม่ แต่กลับมค้อยกล้พุด ต้วอยงเช่น เมอครู้ให้ นกรเรียนพุดหรือทำกจกรรมหน้าช้เรียน นกรเรียนกลุ่มน้จะมให้ควมร่วมือเท้ที่ควม ร้จะเชนอยหรือมยอมออกป้ทำกจกรรม หน้าช้เรียนเพยงคนเดียว แต่จะขอมีเพยง อยงน้อยหนึ่งคนร่วทำกจกรรมดงกล้ว เป็น คนทีทำล้งต้งๆ เพยควมสุขและควมพอใจ ของตนเองมกกว่ ม้จะเลอกลงแสดงออกน เรอที่ตนเองสนใจหรือม้นใจเท้นั้น สอดค้ล้ง กบแนวคคของ อุษณย้ โพธสุข และคณะที่กล้ว ไร่ว่ บุคคคทีมควมค้สร้สรค้จะมีล้คณะ ทีแตกต้งไปจกบุคคค่อน เช่น มยอกร่วมือ ถ้มเห็นต้วย ม้ร่วมกจกรรมทีมชอบ ม้ชอบ การบ้งค้บ ก้หนดกฎเกณธ้ ตกรอบควมคคให้ ทำตมกตคกต้งๆ (อุษณย้ โพธสุข และคณะ, 2547 : 31)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัย

1.1 การวัดความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนควรมีการประเมินชิ้นงานร่วมด้วย เพื่อจะสามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ ได้อย่างครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.2 การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนควรมีกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ปรากฏให้ครอบคลุม รวมถึงกำหนดเวลาในการสังเกตให้ชัดเจน เช่น สังเกตทุก 3 หรือ 5 นาที ตามความเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียง และเพื่อให้ได้ผลการสังเกตที่แม่นยำยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นผลดีต่อนักเรียน จึงควรทำการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น หรือ บูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

2.2 ควรมีการศึกษาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ว่า มีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหรือไม่ เช่น ครูผู้สอน ขนาดของห้องเรียน สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม บรรยากาศของการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎ แพทย์หลักฟ้า. การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กระดับปฐมวัย ก่อน และหลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ปรินญาณินพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552.
- จิตรภา ทองเหลือง. การสร้างชุดกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลับแลพิทยาคม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์ : ปรินญาณินพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2549.
- จิราภรณ์ ศิริทวี. “การปฏิรูปทั้งโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน : รูปแบบเสนอแนะ”. วิชาการ. 5, 11 (พฤศจิกายน 2545) : 35.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : แดแม็กซ์ อินเตอร์ คอร์ปอเรชั่น, 2552.
- ธงชัย ต้นทัพไทย. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และค่านิยมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , 2548.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. ความคิดสร้างสรรค์ พรสวรรค์ที่พัฒนาได้. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ฝ่ายวิชาการ, โรงเรียนวัดปางเตม. รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี ปีการศึกษา 2556. เชียงใหม่ : 2556. (อัดสำเนา).
- มารศรี ญาณะชัย. “คำถามที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มีลักษณะอย่างไร”. วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. 2, 2 (เมษายน - กันยายน 2549) : 22 - 31.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. รายงานการสังเคราะห์แนวคิดและวิธีจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ศูนย์กลางลาดพร้าว, 2549.
- สิริลักษณ์ นิตินทรกุล. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : ปรินญาณินพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2552.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. พัฒนาทักษะคิด พิชิตการสอบ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เลียงเชียง, 2551.

อภิญญา เคนบุปผา. การพัฒนาชุดกิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์ เรื่อง “สารและสมบัติของสาร” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : ปรินซ์นิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

อารี พันธุ์ณี. ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไยโหม, 2547.

_____. จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไยโหม, 2546.

อุษณีย์ โพธิสุข และคณะ. สร้างสรรค์นักคิด : คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านทักษะความคิดระดับสูง. กรุงเทพฯ : รัตนพรชัย, 2547.